

Sploh se v gorenje-štajerskih planinah toži, da ni delavnih rok dobiti, ker jih fužine preveč potrebujejo; bodimo tedaj pri delu varčni.

Kako je tedaj mogoče osnovati vzajemno sirarijo v prid vseh deležnikov?

1. Vsakdo, ki se je med deležnike sirarije vpisal, daja mleko svojih krav občni sirariji; vzeti se sme samo čisto, dobro in nevodeno mleko, katero sirar poskusi in meri, predno ga prevzame.

Vsakemu posestniku se vpiše v primerni zapisnik, koliko mleka je na dan izročil.

Iz vsega mleka dela izurjen sirar sir in sicer pod nadzorništvom izvoljenih mož. Napravlja pa ali čisto tolsti ali le na pol tolsti sir, in v slednjem slučaju se polovica smetane pribrani, da se iz nje umede surovo maslo.

Koliko se je naredilo vsak dan sirá in umedlo surovega masla, se tudi zapiše v poseben zapisnik.

Ko se sir in surovo maslo poprodá, se čisti dobiček razdeli primerno med deležnike, z onim denarjem pa se poplačajo vsi stroški, ki so bili pri tem nastali.

Poznamo taka sirarska društva, katerim se splača pint mleka po 8 kr., ker pribranijo pri izdelavi sira in vmedenju surovega masla dosta dela, drv, svečave itd. Pridobijo tudi marsikaj, ker se vse ročno in umno opravlja in dobivajo, mimo drugih, iz iste oblice mleka, po boljši uravnavi, več in dragocenejšega surovega masla in sira.

Kolikor potrebuje deležnik sira in surovega masla zase, ga lahko dobiva iz vzajemne sirarije proti primerni plači in s privoljenjem nadzornikov sirarije. Po tem načinu bode deležnik manj potreboval, ker mora plačati, kar je dobil. — Sicer bi se lahko reklo: „Čemu neki skopo ravnáš, saj imaš, saj te nič ne stane“ — in se tako slabo gospodariti.

2. Najemnik — sirar — sprejema sir od posestnika — planinskega gospodarja — le proti odmerjenemu plačilu in v gotovem denarju.

Pri takem gospodarstvu ima samo najemnik dobiček; delavnih moči se ne pribrani, a dano je dosta priložnosti opehariti in pohajkovati.

3. Planinski pašniki se dajo na več let najemniku v najem proti letni najemščini, in ravno tako tudi zmolzne krave in sicer za ves čas, dokler je živina na leto v planini. Za pašo plačuje od krave 3 do 4 gold., in najemščine za eno kravo 12 do 18 gold.

Najemnik je za živino odgovoren, redi in skrbi za njo na svoje stroške in po lastnem predarku.

Najemnik le tedaj kaj pridobi, ako je po planinskih pašnikih dosti paše, da se živali dobro redé in se od njih mnogo namolze. Zarad tega pašnike dobro obdeluje in se trudi, da dobiva živina obilo hrane.

Najemnik ima dobička samo s tem, da mu je treba malo poslov, da vé s planinskimi gospodarstvi umno ravnati in je pri vsakem delu nazoč.

Najboljši način sir delati, je po vzajemnih sirarskih društvih; za tem se priporoča v najem pripustiti pašnike in krave, a najmanj se mora priporočati tisti način, ki pripušča sirarju mleko proti odmerjenemu plačilu in v gotovem denarju.

Zedinite se gospodarji! v edinstvi je moč, ki vam bode donesla dobička.

Ces. kr. ministerstvo kmetijstva je določilo v povzdigo sirarskih društev precejšnje denarne zneske kot premije, namreč do 500 gold. Škušajmo, da se nam bodo po osnovanju sirarskih društev prisodile te premije.

Pri graški razstavi so dobili darila:

I. Za konje.

A. Za žrebce noriškega plemena.

1. darilo 24 zlatov g. J. Hofer v Irdningu, on isti tudi 2. dar. z 22 zlati in tretje 20 zlatov in 4. dar. 15 zlatov, 5. dar. 16 zlatov Faneli Mart. pri vseh Svetcih, 6. dar. 14 zlatov Lebler Andrej pri sv. Štefanu; 7. dar. 12 zlatov Kaar Matija v Lanahi, 8. dar. 12 zlatov in 9. dar. 10 zlatov oboja Hofer v Irdningu, 10. dar. 10 zlatov Hochstrasser, 11. dar. 9. zlatov Schreiner Franc v Sejah in 12 dar. 6 zlatov Gartler Jožef iz Steindorfa.

B. Za breje triletne kobile in kobile sploh.

a) Noriškega plemena.

1. dar. 10 zlatov Fötsch Janez v velikem Södingu,

2. dar. 9 zlatov Roth Franc v Majarski vasi, 3. dar. 8 zlatov Fötsch Franc v velikem Södingu, 4. dar. 7 zlatov Pommer Anton v Grinavi, 6. dar. 6 zlatov Felgičér iz Felgiča, 7. dar. 6 zlatov Mitteregger Ant. iz Vernske vasi, 8. dar. 6 zlatov Klinger Janez, 9. dar. 6 zlatov Hechtel Juri iz Tribla, 10. dar. 6 zlatov Stadler Mihael iz Libaha, 11. dar. 6 zlatov Peihler Janez, 12. dar. 6 zlat. Rožič Franc iz Laa in 14. dar. 6 zlatov Schreiner v Sejah.

b) Anglonormanskega plemena:

1. dar. 11 zlatov Grosnik Ignac v Glacavi; 2. dar. 11. zlatov, Matzer Aloiz pri sv. Križu in 3. dar. 9 zlatov Neubod Jože.

c) Angleškega plemena.

1. darilo 11 zlatov Zimmermann Mihael v Vanovcih, 2. darilo 10 zlatov Vračko Janez v Žetinčih, 3. dar. 9 zlatov Sklekovec Jožef v Kokoričih, 4. dar. 8. zlatov Rainer Janez v Veržeju, 5. dar. 7 zlatov Leber Jožef v Volčji vasi, 6. dar. 6 zlatov, Stuhec Anton v Logarovcih, 7. dar. 6 zlatov Stuhec Jožef v Celtingu, 8. dar. Cajnko Franc, 9. dar. Šurinec Alojz v Vanovcih, 10. dar. Rajner Janez v Veržeju, 11. dar. Schaller Marko v Lukavcih, 12. dar. Erjavec Mihael na spodnjem Krapju, 13. dar. Novak Jožef, 14. dar. Nemeč Jožef v Šalincih, 15. dar. Slekovec Jožef v Kokoričih, 16. dar. Vrenčič Franc v Noršancih, 17. darilo Vaupotič Filip v Lukavcih, 18. dar. Rajh Andrej v Pristavi, 19. dar. Ferenc Juri v Vodišovcih, 20. dar. Žitek Jožef v Celtingu. Od 6. do 20 je dobil vsak 6 zlatov. — Darila je tedaj dobilo 20 slovenskih gospodarjev, kateri skorej vsi stanujejo na murskem polju med Radgono in ogersko mejo niže Ljutomera, in na ta način je prišlo 114 zlatov tje. J. Hofer v Irdningu pa je sam dobil 106 zlatov, ima pa tudi večkrat više sto konjev na planinah. (Dalje prihodn.)

Državna darila za leto 1870.

Visoko e. k. kmetijsko ministerstvo je poslalo 2700 gl. osrednjemu odboru gospodarskega društva v Gradcu za razna darila, ki se naj razdelijo na ta-le način:

1. Za izgledno gospodarstvo je določeno 400 gold., in se mora razdeliti na 4 premije po 100 gold.

2. Za darilo za zboljšanje gnojilstva je poslano 500 gold., ki se morajo razdeliti v 8 daril in sicer dve po 100 gold., šest po 50 gold.

3. Za darilo za sadje- in vinorejske šole štajerskih srenj je poslano 1000 gold., ki se naj razdelijo v 10 daril, tedaj bode vsako 100 izneslo. Teh deset daril je osrednji odbor pripoznal tim-le srenjam: Celje, Lonč, Feldbach, Dobje pri št. Jurju blizo Konjic, Negovo, Sattldorf blizo Brežic, sv. Marija na črni gori, Oberhart blizo Ivnice. Oplotnica blizo Konjic in Prebuh.

4. Za darilo za izvrstne hmelorejce 300 gold. Darila so se delila že pri razstavi.

5. Za darilo v povzdigo riboreje 300 gld. — To darilo je razdeljeno v 5 daril po 60 gold.

6. Za darilo za bčelarstvo je 200 gld. poslanih. Darilo se bode razdelilo v 10 majhnih daril po 20 gold.

Tisti, ki hočejo prositi za eno teh daril, naj oznanijo svoje zasluge osrednjemu odboru kmetijskega društva v Gradcu in sicer do konca oktobra t. l.

Dopisi.

Iz Maribora. Tukajšno kat. politiško društvo je imelo 9. t. m. drugi občni zbor. Sešlo se je više 100 udov iz vseh krajev. Najprej je govoril g. C. iz Gradca o socialnih zadevah in sicer prav izvrstno. Potem je govoril g. dr. U. nemški in slovenski o krivici, ktera se je zgodila po obropu sv. očetu in o nemoči naše vlade to zabraniti, ter je priporočal to-le resolucijo, ktera je v vseh točkah soglasno sprejeta bila.

Rezolucija.

Evropske vlade merijo čedalje bolj na to, da so brezverske, to je, da se v postavodajstvu na vero podložnikov nič več ne gleda, še manj pa njih verske naprave podpirajo. Treba je toraj, da sv. kat. cerkev na lastne noge stopi in

se na državne podpore več ne zanaša; treba je, da si za svojo svobodo in neodvisnost skrbi. Svobodna pa zamore kat. cerkev le biti, ako nje vidni poglavar, rimski papež ni jedni posvetni vladi podložen ni, nego ima svojo lastno državo, v kateri ga nijedna druga posvetna oblast v spolnovanju njegove visoke službe motiti ne more in ne sme. Tako je bilo od starodavnih časov do sedaj. Ali od 20. septembra tekočega leta je to naenkrat drugače postalo. Močna armada italijanske države je prav po roparsko napadla papeževo deželo in sveto mesto Rim, ter si je italijanski kralj lastnino svetega Očeta, ki je prav za prav lastnina vseh katoličanov, samovoljno prilastil. Od tega dne ni več glavar sv. cerkve neodvisen in svoboden, nego je pod oblastjo italijan. kralja.

Kar nas avstrijske katoličane še posebno pri srcu peče, je to, da naš minister vnanjih oprav čisto nič storil ni, da bi se bila ta velika krivica odvrnila. Ko bi bil minister vnanjih oprav katoliške vere, bi morebiti bil spoznal, da papež pod oblastjo tega kralja ne zamore več svoje svete službe katoliški cerkvi v prid tako opravljati, kakor če je sam svoj gospod in vladar. Ako minister vnanjih zadev kot nekotoličan tega prav sprevideti ni mogel, bi vendar kot avstrijski minister lahko bil spoznal, da utegnejo nasledki papeževega posiljenja tudi za Avstrijo nevarni postati. Proti laškemu kraljestvu namreč živi ob avstrijskih mejah mnogo Italijanov, še več pa poitalijančenih Slovencev. Kakor so se tedaj Italijanom sline cedile po papeževi deželi in mestu Rimu, kder italijanski rojaki živé, tako utegnejo Italijani sčasoma tudi po onih avstrijskih krajinah poželjevati, češ, da morajo tudi one italijanske biti, ker tamošnji prebivalci laško govoré.

Slednjič imajo avstrijski narodi, ki so po večem katoličani, brez ugovora pravico tirjati, da naša vlada povsod, bodi si doma ali proti vnanjim državam tako pot hodi, da smo katoličani zadovoljni, ne pa užaljeni, kakor se je ravno zdaj zgodilo, ko vidimo, da je državni kancelar Beust svetega Očeta na cedilu pustil.

Gledé na vse to povzdigne danas naše katoliško politično društvo svoj glas, ter protestuje soper krivično, vso mednarodno pravico zaleče obropanje sv. Očeta, kterege je italijanska armada na povelje tamošnje vlade napadla in mu nja deželo z rimskim mestom vred posilama vzela. —

Ob enem iz vsega srca obžalujemo, da je naš minister vnanjih oprav pri tem posiljenju molčal, ter ni skušal krivice odvrniti.

Ko pa obžalujemo to malomarnost, ki se pač ne strinja z dolžnostmi katoliške države, kakoršna je avstrijska država, ne moremo zamolčati, da je — po našem trdnem prepričanju — poglaviti vzrok temu vedenju ministerstva vnanjih oprav ravno dualizem, ki nam je stvaril državni zbor, v katerem so Nemci do sedaj večino imeli, in delali, kar so hoteli. Ker temu ne le Čehi, nego tudi Slovenci, Tirolci in drugi nasprotujejo, ter zahtevajo deželni zborom večje pravice, česar pa po desetletnem poganjanju še niso mogli doseči: peša v tem neprestanem boju navdušenje za državo, v kateri se ne meri ednaka pravica vsem deželam in narodom, to pa slednjič tudi vlado moti in overa, da ne more ne doma, ne na zunaj vspešno delati.

Katoliško politično društvo vidi tedaj edini pravi pomoček za obstanek in ojačanje Avstrije le v tem, da se vlada z vsemi deželami in narodi lepo pogodi; upamo pa tudi, da bo vlada gledé krivice, ki se je na kvar sveti cerkvi papežu storila, od italijanske vlade vsaj zdatnega poročila zahtevala, da se — dokler Bog stvari drugače ne obrne, — papežu popolna svoboda pri vladanju sv. cerkve pustila bo.

Iz Maribora. (Zboljšanje učiteljskega stanu.) V Mariboru zdaj obhaja 17 učiteljev svoje šolske počitnice v kasarni s tim, da mora hoditi vsak dan eksercitat. Neki teh učiteljev, katerim se je zdelo, da se nekoliko prenespodobno v kasarni in na vojišču ž njimi ravná, so se zbog tega pri svojem komandantu pritožili. Ali nasledek te pritožbe je bil, da so učitelji morali sekrete v kasarni snažiti!

Nauk, ki iz tega sledi, je ta-le: V cerkvi streči, se za učitelja ne spodobi, v kasarni sekrete snažiti pa se spodobi. Svet se ali meša, ali pa je to morebiti tisti velik napredek nove ere, o katerem se zmirom govori, da mora priti.

Od sv. Marka niže Ptuja. Pretekli teden se je dvakrat velika nesreča zgodila na Dravi, ker ste dve šajki obloženi s sadjem in ena pleta desk po nesreči plavičarjem

ušle pod mlin in se raztrgale. Škoda je velika, kakor se pravi, okoli 2 jezeri gold. — Minolo je že nad 20 let, kar se je pri nas Drava jezila, v tem času pa je začela Drava trgati proti cerkvi (ki je le 5 minut od nje), in odnaša najboljšo zemljo, in zapušča samo prod. Tako se godi velika škoda tukajšnjim kmetom, in plavičarje večkrat zadene nesreča, naj bi tedaj skoraj (ne pa, kdar bi zadnji prišel iz Gradca) na deželne stroške dereči Dravi odkazal se pravi pot — kakor nas zdaj le z besedami, ne pa v djanju tolažijo.

Presvitli cesar Ferdinand so za stavljenje nove cerkve milostljivo podarili 400 gold. Ker so letos pri nas večidel vsi pridelki slabi, in je toča dosti pokončala, je omenjen lep dar velika podpora farmanom, česar se v pobožnih molitvah hočejo hvaležno spominjati. Zato Bog povrni jezerekrat lepi dar na tem in unem svetu!

Iz Središča. Vsak človek ljubi ponočni mir, posebno pa tisti, kateri celi dan težko delati mora, hoče svoje oslajljene ude z močnim počitkom vsaj nekoliko okrepčati. Hočem ti tedaj dragi „Slov. Gospodar“ poročiti, kako se ta ljubi mir Središčanom od fantalinov bližnjih vasi kali. Ti hudobneži se klatijo po noči po ulicah, pobijajo okna, ter razsajajo od večera do jutra, da ljudje počivati ne morejo. Dostikrat so se že straže razpostavile, katerim se je posrečilo nekatere tih nočnih ptičev ujeti. Akoravno so ti ostro kaznovani bili, tak vendar to razsajanje za vselej ni nehalo, ampak le za kratek čas. Le nekoliko tednov je preteklo in strašnejše še so rogoviliti začeli kot poprej. Ubogim ljudem kateri celo leto težko delajo, da si prislužijo živež, so podrli po noči hleve, ter svinčeti tako potokli, da so na hitrem poginili. Celo ljudje niso po noči varni pred njimi. Ako kdo tem hudobnikom v roke pride, ga tako potolčejo, da več stati ne more. In kaj je temu vzrok? Slaba odreja otrok in prepuhle postave, ktere obtožencu večo pravico dajejo kakor tožniku. In kdo je temu kriv, da so take postave? Poslanci so krivi! Zopet imate dragi bralci nov dokaz, kako pazljivi moramo pri volitvi poslancev biti.*)

Sinko Janko.

Iz Postojne, 6. oktobra predpoldne po 10. uri je iz neznanega načina izšel ogenj v tako zvanem starem Majlandu (kraj trga) in v kratkem so pogorela 25 gospodarjem vsa pobištva. Vse hiše so takorekoč stale na enkrat v plamenu, kterege je silni veter gnal od strehe do strebe. Zgorelo je popolnoma vse, ker gasiti ni bilo mogoče zaradi pomanjkanja vode in neprilicne lege onega kraja. Škoda je velika, ker so bili že skoraj vsi letošnji pridelki pospravljeni.

Politični ogled.

Njih Veličanstvo cesar je v posebnem pismu odločil, da se morajo v Česki neposredne volitve v državni zbor razpisati, in sicer se bode volilo 3. novembra v kmetičkih občinah, 5. novembra v mestih in 8. novembra v velikem posestvu. Vsed drugega cesarskega pisma je odložen državni zbor do 7. novembra.

Njih Veličanstvo cesar je imenoval grofa Sig-munda Thun-Hohensteina za deželnega poglavarja v Moravski. Grof S. Thun-Hohenstein spada h ustavoverni stranki. — Dalje je odpuščen iz službe F. M. L. Möring, namestnik v Trstu in Primorju, zaradi bolehnosti.

Deželni zbor česki je sprejel enoglasno drugo adreso do cesarja. Nemci so namreč pred glasovanjem odšli, ker se je zavrgel njih nasvet, kterege je storil Herbst, da se naj brez adrese voli v državni zbor. Vladni zastopnik je govoril dolgo in prigovarjal Čehé skoraj prošé, naj grejo v državni zbor, to vendar vse ni nič pomagalo, Čehi so vsi stali kot skala in glasovali samo za adreso. Ko je bilo glasovanje končano, je deželni maršal oznanil, da je deželni zbor na nedoločen čas odpuščen, in da se bode še le tedaj zopet sklical, kader bode to cesar posebno zaukazal.

Ustavoverneži so tedaj dosegli vse, kar so želeli, česki zbor je odložen in neposredne volitve so razpisane, zdaj jim ostanejo samo te želje, namreč, da se česki zbor popolnoma razpusti in da odstopi sedajno ministerstvo in se sestavi ustavoverno. Ali pa bodo tudi to dosegli? Mislimo, ne! in

*) Ali srenjsko predstojništvo v Središču takemu ponočnemu rogoviljenju res ne more v okom priti in skrbeti za ponočni mir onih, ki tudi velike srenjske priklade plačujejo? Vredno.